

Daiva Pundziuvienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

SOCIALINIŲ EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS TAIKANT MEDIACIJOS STRATEGIJAS ANGLŲ KALBOS PAMOKOSE

Anotacija. Pastaruoju metu pasaulinėje praktikoje kalbų mokymo inovacijos neatsiejamos ne tik nuo dirbtinio intelekto (DI) naudojimo, bet ir emocinio intelekto (EI) ugdymo, ypatingą dėmesį skiriant socialinio emocinio mokymo(si) (SEL) integravimui į kalbų mokymo(si) procesą bei pereinant nuo keturių kalbinių įgūdžių modelio (klausymo, skaitymo, kalbėjimo ir rašymo) prie keturių bendravimo būdų modelio (receptijos, produkcijos, sąveikos ir tarpininkavimo) (Council of Europe, 2020). SEL apima penkias plačias ir tarpusavyje susijusias kompetencijų sritis: savęs pažinimo, savitvarkos, socialinio sąmoningumo, santykių įgūdžių ir atsakingo sprendimų priėmimo, kurių galima mokytis įvairių dalykų pamokose, su įvairaus amžiaus mokiniais ir įvairiuose kultūrinuose kontekstuose (Durlak ir kt., 2024). SEL kompetencijoms lavinti galima taikyti įvairias metodikas, pvz., inovatyvų ir vis labiau populiarėjantį mokymo metodą – mediaciją; Bendrieji Europos kalbų metmenys (BEKM) ją apibrėžia kaip gebėjimą padėti žmonėms suprasti vieniems kitus, sudėtingą tekstą, idėją ar kultūrinį aspektą, kai negali susikalbėti ar suprasti dėl įvairių priežasčių. Siekiant išsiaiškinti, kaip mediacijos strategijos per anglų kalbos pamokas gali sudaryti sąlygas socialiai ir emociškai sustiprintam kalbos mokymuisi, šiame straipsnyje pirmiausia dėmesys skiriamas SEL sampratai ir ankstesnių tyrimų apie SEL kompetencijų tobulinimą ugdymo proceso metu analizei, pristatomas plačios apimties Lietuvos jaunimo emocinio intelekto (EI) tyrimas bei pagrindinės jo išvados. Įvadinėje dalyje aptariama mediacijos samprata, pagrindinės mediacijos veiklos ir strategijos bei jų taikymo galimybės mokant(is) kalbų. Siekiant išanalizuoti Vytauto Didžiojo universiteto Užsienio kalbų instituto (VDU UKI) studentų ($N = 58$) požiūrį į mediacijos kaip naujo metodo taikymą anglų kalbos pamokose bei pagerinti jų mediacijos ir SEL kompetencijas, buvo atliktas tyrimas. Tyrimo imtį sudarė 58 studentai, iš kurių 20 mokėsi bendrosios anglų kalbos B1 lygiu, 38 – akademinės anglų kalbos C1/C2 lygiu pagal BEKM. Tyrime pateikta ir anglų kalbos besimokiusiųjų savęs vertinimo analizė, skirta įvertinti pokytį mediacijos ir SEL kompetencijų tobulinimo kontekste. Tyrimo dalyvių poreikiams, patirčiai ir patobulintiems gebėjimams ištirti buvo taikyta kiekybinio tyrimo metodika ir atlikti trumpi pusiau struktūruoti interviu. Rezultatai parodė teigiamą koreliaciją tarp mediacijos strategijų naudojimo per anglų kalbos paskaitas ir patobulėjusių besimokiusiųjų mediacijos ir SEL kompetencijų. Remiantis atlikto tyrimo išvadamis, straipsnyje pateiktos praktinės mediacijos strategijų taikymo anglų kalbos pamokose ir besimokančiųjų socialinių emocinių kompetencijų ugdymo rekomendacijos.

Pagrindinės sąvokos: emocinis intelektas (EI); mediacijos veiklos anglų kalbos pamokose; „minkštieji“ įgūdžiai; socialinis emocinis mokymasis (SEL).

Išvadas

Naujausios kalbų mokymo(si) tendencijos rodo, kad tradicinis keturių kalbinių įgūdžių (klausymo, skaitymo, kalbėjimo ir rašymo) lavinimo modelis jau senokai yra išplėtotas į lankstų daugiavfunkcij, daugiakultūrį ir daugiakalbį modelį, suteikiantį galimybes lavinti ne tik lingvistines besimokančiųjų kompetencijas, bet ir vadinamuosius „minkštuosius“ įgūdžius. Perėjimas prie keturių bendravimo būdų modelio (receptijos, produkcijos, sąveikos ir tarpininkavimo) besimokančiajam leidžia tapti „socialiniu agentu“ realiose gyvenimiškose situacijose ugdymo proceso metu bei tobulinti kompetencijas, reikalingas bendravimui „socialinėse grupėse“ (Council of Europe, Language Education Policy, 2022, p. 1). Novatoriškais kalbų mokymo metodais buvo įgyvendinta idėja kalbų besimokantiejiems suteikti papildomų naudų tobulinant svarbias nelingvistines kompetencijas, tokias kaip tolerancija kitoniškumui (Sayer ir Ban, 2013), transkalbystė, gebėjimas dirbti komandoje, aukštesnė savivertė ir didesnė motyvacija mokytis (Little ir Kirwan, 2019), kūrybiškumas, gebėjimas analizuoti ir priimti sprendimus (Wallin, 2019), empatija, streso valdymas, gebėjimas greitai ir be streso įsisavinti informaciją, spartesnė akultūracija (Pundziuvienė ir kt., 2023; Pundziuvienė, 2023).

Kalbos mokymo(si) perkėlimas į kitą lygmenį įgalina ugdymo turinį, formą ir procesą glaudžiai sieti su iššūkiais šiuolaikinėje mokymo įstaigoje. Anot Vilniaus licėjaus direktoriaus Sauliaus Jurkevičiaus, vienas tokių iššūkių yra „gero *vibe'o* ir *feeling'o* kultūra“: „Šiuolaikinėje visuomenėje smagi atmosfera mokykloje yra prioretizuojama, kai tuo tarpu edukacija ir įgyjamos žinios yra nustumtos į šalį“ (Jurkevičius, 2025). Norėdami labiau sudominti jaunąją Z kartą, susiformavusią laikotarpiu, paženklinantu gilių politinių ir psichologinių krizių, ekonominio pakilimo ir technologijų proveržio, mokytojai pradėjo integruoti IKT ir DI į mokymo(si) procesą, kuris iš tiesų tapo patrauklesnis ir efektyvesnis. Tačiau Z kartai, nemėgstančiai ilgų pamokslų, griežtų taisyklių ir ribojimų, mokymosi forma tapo svarbesnė už mokymosi turinį, mokytojai dažnai nelaikomi autoritetu, o greito vartojimo filosofija giliai šaknis įleido visur: į ugdymą, bendravimą ar laisvalaikį. Juozapas Labokas, tiriantis susvetimėjimo problemą ugdymo įstaigose, išskiria tris pagrindines sritis, kur gali atsirasti susvetimėjimas: santykiai su bendraklasiais, mokytojais

ir mokymosi veikla (Labokas, 2023). Anot mokslininko, viena tokio susvetimėjimo priežasčių gali būti socialinių emocinių kompetencijų stoka. Ar šios svarbios kompetencijos galėtų būti lavinamos per kalbų pamokas? Kokie galėtų būti įrankiai ir metodai, įgalinantys kalbų mokytojus padėti mokiniams tobulinti savo emocinį intelektą?

2012–2014 m. atliktas Lietuvos jaunimo emocinio intelekto ir jo veiksmų tyrimas parodė ryšį tarp akademinio pasiekimų ir emocinio intelekto lygio: „emocinis intelektas yra aukščiausias tų tiriamųjų, kurie yra / buvo labai geri mokiniai, žemiausias – silpnų mokinių“ (Lekavičienė ir Antinienė, 2015, p. 7). Moksliniai tyrimai apie akademinio intelekto tobulinimą vis dažniau akcentuoja emocinio intelekto svarbą bei pabrėžia, kad „sėkmės susilaukiama tada, kai dėmesys skiriamas savęs pažinimui, lankstumui, savikontrolei, efektyviam konfliktų valdymui“ (Lekavičienė ir Antinienė, 2015, p. 8). Svarbu paminėti, kad tyrimų autoriai vieningai sutaria, jog emocinis intelektas gali būti ugdomas kaip kompetencija. Lietuvoje populiarėja mokymai, kai jų turinys yra integruojamas su emocinės gerovės ugdymu. Pavyzdžiui, *Vilnius Coding School* programavimo mokykla suaugusiems buvo viena pirmųjų Lietuvoje, pradėjusių derinti IT ir technologijų mokymus su emocine gerove, įtraukusių vadinamąjį *mental fitness*, arba proto raumenų treniravimą, į mokymo programą, kad būtų stiprinama mąstysena, valdomas stresas ir jaučiamasi tvirtai besikeičiančiame pasaulyje (Lauciuvienė, 2025, p. 1). Čia svarbu pabrėžti, kad tokių mokymų kokybę lemia „ilgalaikis poveikis, o ne trumpalaikiai, momentiniai pokyčiai“ (Lekavičienė ir Antinienė, 2015, p. 81), todėl mokymų turinio integravimas su EI ugdymu turėtų būti pagrįstas metodiškai, o mokymosi pasiekimai pamatuojami ir vertinami. Lietuvos jaunimo emocinio intelekto ir jo veiksmų tyrimas atskleidė dar vieną įdomų faktą: geriausiai savo emocijas supranta ir valdo tie, kuriems sekasi tikslieji mokslai, o efektyviau kitų žmonių emocijas supranta ir veikia tie, kuriems sekasi kalbos (Lekavičienė ir Antinienė, 2015). Ši tyrimo išvada skatina kelti dar vieną klausimą: galbūt kalbų mokymo(si) užsiėmimai galėtų tapti palankia dirva socialinėms emocinėms kompetencijoms ugdyti, ypač gebėjimui suprasti kitų žmonių emocijas, reikšti empatiją ar padėti rasti sprendimus probleminėmis situacijomis?

Vienas iš įrankių, įgalinančių kalbos mokytoją padėti besimokantiesiems tobulinti SEL kompetencijas, galėtų būti mediacijos

strategijos – kalbų didaktikos naujovė, jau taikoma lingvistiniams ir nelingvistiniams įgūdžiams tobulinti. Pagal Bendruosius Europos kalbų metmenis (2020), mediatorius, arba tarpininkas, „veikia kaip socialinis agentas, kuris kuria tiltus ir padeda kurti ar perteikti prasmę“ (Council of Europe, 2020, p. 90). Tokiu būdu besimokantysis vartoja kalbą realiam bendravimui ir sąveikai, dažnai daugiau dėmesio skiria kito jausenai ar poreikiams suprasti ir kuria / interpretuoja realaus gyvenimo situacijas. Tarpininkaujant sudaromos sąlygos bendrauti dviem ar daugiau asmenų, kurie negali tiesiogiai bendrauti tarpusavyje, tad tokiai sąveikai reikia ne tik kalbinių, bet ir nelingvistinių įgūdžių. Tam tikra prasme vyksta mainai – kiekvienas ką nors duoda kitam ir ką nors gauna iš kito. Perfrazavimas, apibendrinimas ar paaiškinimas yra svarbūs įgūdžiai tiek besimokant kalbos, tiek realiame gyvenime, jau nekalbant apie būtinybę suprasti ir užjausti pašnekovą, kad pokalbis būtų nuoširdus ir prasmingas. Toks kalbos mokymosi būdas skatina kūrybišką, kritišką ir empatišką mąstymą, naudojimąsi turimomis žiniomis bei sprendimų priėmimą. Morozova ir kiti (2021) pastebi, kad mediatorius turi turėti „profesinės kultūros, etikos, etiketo ir bendravimo bei derybų įgūdžių“ (Morozova ir kt., 2021, p. 686). Mokslininkai North ir Piccardo, tarptautiniu mastu pripažinti mediacijos taikymo kalbų mokymui tyrėjai, daro išvadą, kad mediacijos strategijų taikymas visiškai pakeitė tradicinę kalbų metodologiją, pereinant nuo individualaus lygmens ir orientavimosi į gramatinių ar leksinių žinių įgijimą prie socialinio lygmens ir prasmės konstravimo pasitelkus kalbines ir nekalbines kompetencijas (North ir Piccardo, 2016).

Remiantis aprašytų tyrimų rezultatais ir siekiant išsiaiškinti, kaip mediacijos strategijos per anglų kalbos paskaitas gali sudaryti sąlygas socialiai ir emociškai sustiprintam kalbos mokymuisi, buvo iškelti šie **tyrimo uždaviniai**:

- (1) išanalizuoti Vytauto Didžiojo universiteto Užsienio kalbų instituto (VDU UKI) studentų ($N = 58$) požiūrį į mediacijos kaip naujo metodo taikymą anglų kalbos paskaitose, siekiant pagerinti jų mediacijos ir SEL kompetencijas;
- (2) ištirti anglų kalbos besimokiusiųjų savęs vertinimo analizę, siekiant įvertinti pokytį mediacijos ir SEL kompetencijų tobulinimo kontekste po paskaitų, per kurias buvo taikomos mediacijos strategijos.

Šį mokslinį straipsnį sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje pateikta trumpa socialinio emocinio mokymosi (SEL) samprata ir taikymo švietimui galimybės. Antroje dalyje aptariama mediacijos samprata, mediacijos strategijų bei veiklų taikymas mokant(is) kalbų ir pristatomi neseniai atlikto tyrimo apie kalbų mokytojų aukštojo mokslo institucijose požiūrį į mediacijos taikymą įvairių kalbų pamokose. Praktinėje dalyje pateiktas socialinių emocinių kompetencijų ugdymo, taikant mediacijos strategijas anglų kalbos pamokose, tyrimas. Galiausiai daromos išvados, analizuojama diskusija ir pateikiamos rekomendacijos.

Socialinio emocinio mokymosi (SEL) samprata ir galimybės

Bendruosius Europos kalbų metmenis papildančiame leidinyje (Companion Volume, 2020), išleistame Europos kalbų tarybos, aprašant būdus, kuriais derėtų praturtinti kalbų mokymą XXI a., pabrėžiama socialinio emocinio mokymosi svarba: mokytis kalbų padeda gerai išvystytas emocinis intelektas arba pasirengimas jį ugdyti, kad besimokantysis galėtų pakankamai įsijausti į kitų komunikacinės situacijos dalyvių požiūrį ir emocinę būseną (Council of Europe, CEFR, 2020). Emocinio intelekto, kaip gebėjimų aiškinimo, apibrėžimą 1997 m. pirmieji pasiūlė Mayeris ir Salovey, akcentuodami keturis susijusius gebėjimus: (1) gebėjimą tiksliai suprasti savo ir kito žmogaus emocijas, (2) gebėjimą nukreipti savo emocijas intelektualinės veiklos linkme, (3) gebėjimą suprasti emocijų reikšmę ir (4) gebėjimą reguliuoti savo emocijas (Lekavičienė ir Antinienė, 2015).

Akademinių, socialinio ir emocinio mokymosi bendradarbiavimo organizacija (CASEL, 2025) apibrėžia SEL kaip procesą, kuriuo ugdomi penki tarpusavyje susiję ir vienas kitą papildantys gebėjimai, sudarydami holistinę socialinės ir emocinės raidos sistemą:

- **savimonė** (angl. *self-awareness*): gebėjimas tiksliai atpažinti savo emocijas, apmąstyti ankstesnę patirtį ir panaudoti šią informaciją ateities sprendimams priimti;
- **savęs valdymas** (angl. *self-management*): gebėjimas reguliuoti savo emocijas ir elgesį (tai apima streso valdymą, motyvaciją toliau siekti ilgalaikių tikslų);

- **socialinis sąmoningumas** (angl. *social awareness*): gebėjimas suprasti ir įsijausti į kitų žmonių emocijas, požiūrį ir poreikius, atpažinti ir vertinti įvairovę;
- **santykių įgūdžiai** (angl. *relationship skills*): gebėjimas užmegzti ir palaikyti sveikus santykius su kitais žmonėmis;
- **atsakingas sprendimų priėmimas** (angl. *responsible decision-making*) atsižvelgiant į save ir kitus.

Šios tarpusavyje susijusios kompetencijų sritys gali būti ugdomos įvairių dalykų pamokose, su įvairaus amžiaus mokiniais ir įvairiuose kultūriniuose kontekstuose (Durlak ir kt., 2024).

Socialinio emocinio mokymo(si) koncepcija pradėta taikyti 1997 m. siekiant išsiaiškinti, ar socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas galėtų teigiamai paveikti mokinių akademinius pasiekimus (Timothy ir kt., 2024). Nuo to laiko įvairių sričių mokslininkai sukaupė mokslinių tyrimų apie SEL veiksmingumą ir įrodė, kad taikant aukštos kokybės SEL programą gerėja akademiniai mokinių pasiekimai, požiūris į mokymąsi, mažėja elgesio problemų ir streso lygis (Cipriano ir kt., 2023; Durlak ir kt., 2024; Greenberg, 2023). Taikydami SEL koncepciją mokytojai gali ne tik padėti mokiniams išsikelti ir siekti teigiamų tikslų, bet ir padėti suprasti, kaip empatija kitiems gali pagelbėti sukurti ir palaikyti teigiamus santykius bei priimti atsakingus sprendimus (Billy, 2021). SEL yra glaudžiai susijęs su emociniu intelektu, sąmoningumu ir jau minėtomis mediacijos strategijomis, teigiamai koreliuojančiais su padidėjusia besimokančiųjų saviverte ir geresniais akademineis pasiekimais.

SEL tematika pasižymi mokslinių tyrimų ir sėkmės atvejų studijų gausa, tačiau vis dar trūksta tyrimų, kaip SEL kompetencijos galėtų būti ugdomos mokant(is) kalbų, kaip turėtų būti adaptuota kalbų mokymo programa ir mokomoji medžiaga, kokie mokymo įrankiai galėtų būti naudojami ugdymo procese, kaip galėtų (ir ar turėtų) būti vertinamos SEL kompetencijos, patobulėjusios per kalbų pamokas.

Mediacijos samprata ir taikymas mokant(is) kalbų

Išaugęs susidomėjimas kalbomis suformavo naują požiūrį į kalbų politiką, metodologijas ir tobulinamas kompetencijas: kalbų mokėjimas tapo

svarbus ne tik judumui, švietimui ir užimtumui, bet tapo ir viena iš aštuonių europietiškosios tapatybės kompetencijų, kurias apibrėžė Europos kalbų taryba (Council of Europe, 2018). Papildytame Bendrųjų Europos kalbų metmenų leidinyje (Council of Europe, 2020) buvo aprašyta mediacija – naujas gebėjimas, kurį galima tobulinti mokant(is) kalbų; ją taikant ugdoma daugiakalbystės / daugiakultūriškumo kompetencija. Anot North ir Piccardo (2017), mediacijos taikymo mokant kalbų pradininkų, taip buvo akcentuojama mokymosi socialinėje grupėje svarba, kartu sąveikaujant ir kuriant turinį, ko neapima tokie tradiciniai mokymo(si) įgūdžiai, kaip recepcija ir produkcija (North ir Piccardo, 2017).

BEKM (2020) mediatorius apibūdinamas kaip „socialinis agentas, kuris kuria tiltus ir padeda kurti ar perteikti prasmę, kartais toje pačioje kalboje, kartais tarp skirtingų bendravimo būdų (pvz., iš sakytinės kalbos į gestų kalbą arba atvirkščiai), o kartais iš vienos kalbos į kitą (tarpkalbinė mediacija)“ (Council of Europe, 2020, p. 90). Keli mediacijos taikymo mokant kalbų pavyzdžiai galėtų būti: „perfrazuoti politiko žodžius per žinias; empatiškai ir trumpai apibendrinti draugui liūdną naujieną, kuri parašyta elektroniniame laiške ar paaiškinti istorijos pamokos temą mokiniui jam suprantamesne kalba“ (Hunter, 2019, p. 23). Taikant tokią kalbos mokymo(si) strategiją, besimokantieji tobulina ne tik lingvistines kompetencijas, bet ir socialinį emocinį intelektą, pasirinkdami tinkamą toną, registrą, stilių ir taikydami juos realioje gyvenimiškoje komunikavimo situacijoje. Prasmės perteikimas skirtingais bendravimo būdais (iš oficialios politiko kalbos medijose į sakytinę buitinę kalbą; iš rašytinės oficialios į empatišką sakytinę kalbą; iš mokslinės tematiškai sudėtingos rašytinės į adaptuotą šnekamąją kalbą) įgalina besimokančiuosius lavinti tokius gebėjimus, kaip kito žmogaus emocijų supratimas, savo emocijų nukreipimas intelektualinės veiklos linkme, gebėjimas reguliuoti savo emocijas – tai ir sudaro SEL kompetencijų esmę.

Taigi mediacijos kompetencija yra įvairialypė ir daug sudėtingesnė nei kiti trys kalbiniai įgūdžiai (recepcija, produkcija ir sąveika), nes dažnai apima visus šiuos įgūdžius (North ir Piccardo, 2017) ir yra svarbi tiek daugiakalbės kompetencijos, tiek socialinio emocinio ugdymo mokant(is) kalbų dalis. Remiantis BEKM aprašytomis trimis mediacijos veiklomis (teksto mediacija, sąvokų mediacija ir bendravimo proceso mediacija) bei dviem strategijomis

(mediacija sąvokoms paaiškinti ir mediacija tekstui supaprastinti), mediaciją galima taikyti mokant anglų kalbos įvairiais lygmenimis ir pristatant skirtingą mokymų turinį (Council of Europe, 2018).

Toks į konkrečias gyvenimiškas situacijas ir veiksmus orientuotas kalbos mokymo(si) metodas svarbus ir socialinės, kultūrinės bei emocinės įtraukties prasme. Svarbu ne tik tai, ar kalbos mokytojas naudoja konkrečią mediacijos veiklą ar strategiją, bet ir tai, kaip ji taikoma ir ar šis taikymas skatina ugdyti daugiakalbystės / daugiakultūriškumo ir SEL kompetencijas. Tyrimai rodo, kad praktiškas mediacijos strategijų taikymas mokant kalbų skirtingose šalyse yra gan skirtinguose lygmenyse. Pavyzdžiui, Ispanijoje mediacijos kompetencija neseniai buvo įtraukta į ugdymo programą kaip savarankiška kalbinė veikla ir šiuo metu yra penktoji kalbinė kompetencija, ugdoma ir vertinama Valensijos bendruomenės oficialiosiose kalbų mokyklose (Moya ir Jurado, 2025). Lietuvoje mediacijos taikymas mokant kalbų vis dar yra pradinės stadijos. Tyrimai atskleidžia, kad 2015 m. anglų kalbos mokytojai bendrojo lavinimo mokyklose dažniausiai naudojos užsienyje leistais vadovėliais, kuriuose pateikiama skaitymo, rašymo, kalbėjimo ir klausymo užduočių, bet itin mažai dėmesio skiriama mediacijos užduotims ir beveik nenaudojamos daugiakalbės mokymo strategijos (Žindžiuvienė, 2015). Svarbu pažymėti, kad minėto tyrimo autorė labiau susitelkė tik į vieną mediacijos gebėjimą – vertimo kompetenciją, o kitų mediacijos strategijų naudojimas kalbų pamokose Lietuvoje nėra tirtas. 2023 m. Didžiojoje Britanijoje ir Lietuvoje buvo atliktas jungtinis tyrimas, siekiant nustatyti mediacijos vaidmenį mokantis priimančios šalies kalbos. Rezultatai parodė, kad mediacijos veiklos besimokantiejiems padėjo lengviau įveikti lingvistinį ir kultūrinį barjerą priimančioje šalyje, o besimokančiųjų gimtosios kalbos vartojimas tarpkultūrinių mediacijos veiklų metu padėjo sparčiau ir be streso tobulinti naujos kalbos kompetenciją bei išsaugoti nacionalinį identitetą svečioje šalyje (Pundziuvienė ir kt., 2023). Tačiau panašūs tyrimai tėra fragmentiniai. Mokytojams vis dar trūksta informacijos apie mediacijos strategijų naudojimą ir naudą mokant(is) kalbų, mediacijos veiklos turėtų būti integruotos į vyresniųjų klasių anglų kalbos programą, remiantis BEKM rekomendacijomis reikėtų atnaujinti bendrojo ugdymo mokymo programas ir vadovėlius, kad

ateityje mediacijos gebėjimų ugdymas ir vertinimas būtų nuoseklesnis (Žindžiuvienė, 2023).

Kossakowska-Pisarek ir kiti atliko tyrimą, kurio tikslas buvo išanalizuoti aukštojo mokslo institucijų Čekijoje, Lietuvoje, Suomijoje ir Lenkijoje kalbų mokytojų požiūrį į mediacijos taikymą įvairių kalbų pamokose (Kossakowska-Pisarek ir kt., 2022). Paaiškėjo, kad dauguma tyrime dalyvavusių kalbų mokytojų (91 %) pripažino mediaciją esant labai svarbią mokant(is) kalbų, tik trečdalis respondentų teigė suprantantys mediacijos sąvoką ir gebantys taikyti mediacijos strategijas, vis dar tradiciškai kalbų mokymą(si) orientuodami į keturis įgūdžius: skaitymą, rašymą, kalbėjimą ir klausymą (Kossakowska-Pisarek ir kt., 2022). Tyrėjai sutinka, kad tokie dalykai, kaip galimybė mokiniams išreikšti save ir jaustis gerbiamiems arba projektinis darbas, ugdantis komandinio darbo įgūdžius, yra labai svarbūs ir kalbų mokytojai dažniausiai juos akcentuoja bei lavina. Tačiau retai organizuoja mokymo(si) veiklas, per kurias mokiniai susipažintų su mokymosi strategijomis; išmoktų konspektuoti remdamiesi įvairių registrų šaltiniais; supaprastintų sudėtingą mokslinį turinį ir pateiktų paprastesnius suprantamus pavyzdžius ar jį sutrumpintų ir apibendrintų; pateiktų scenarijus, kuriais reikėtų pagelbėti į sudėtingą situaciją patekusiam žmogui ir rasti (priimti) sprendimą; mokytų tarpininkauti kilus nesutarimams ar nesusikalbant dėl skirtingų kalbų vartojimo, skirtingo mentaliteto ar nenoro suprasti, kas sudaro mediacijos kompetencijos esmę (Kossakowska-Pisarek ir kt., 2022).

Nors ir daugėja inovatyvių kalbų mokymo metodikų bei mokinių kalbinių pasiekimų tyrimų, vis dar trūksta empirinių tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjama su kalbų mokymusi susijusi pridėtinė nauda ir jos ryšys su besimokančiųjų savivertės didinimu, socialine ir emocine gerove ir geresnėmis karjeros galimybėmis. Jau 1922 m. savo autobiografijoje „Mano gyvenimas ir darbas“ žymus JAV pramonininkas, automobilių gamyklos savininkas Henry'is Fordas teigė: „jei ir yra kokia nors sėkmės paslaptis, tai ji slypi gebėjime suprasti kito žmogaus požiūrį ir matyti dalykus ne tik iš savo, bet ir iš jo perspektyvos“ (Ford ir Crowther, 2005, p. 25). Ir tai gan tiksliai atspindi mediacijos koncepciją. Svarbu pabrėžti, kad mediacijos strategijų taikymo nauda yra daugialypė, t. y. šis metodas įgalina tobulinti tiek lingvistines, tiek nelingvistines kompetencijas. Todėl, anot Jewitt (2008), tai, kad į mediaciją

žiūrima kaip į grynai lingvistinių gebėjimų ugdymo metodą, neatitinka XXI a. ypatybių ir poreikių, ypač raginimo ugdyti multimodalinį raštingumą (Jewitt, 2008). Idėja vartoti kalbą kaip išteklių ir priemonę naudingiems nelingvistiniams įgūdžiams ugdyti ir kartu gerinti mokinių kalbinę kompetenciją vis dar nauja daugumoje kalbų klasių, tačiau tokio mokymo entuziastų ir tyrėjų vis daugėja.

Metodologija ir tyrimo eiga

Siekiant išsiaiškinti, kaip mediacijos strategijos mokant(is) anglų kalbos gali padėti sudaryti sąlygas tobulinti socialines emocines (SEL) kompetencijas, buvo iškelti šie **tyrimo uždaviniai**:

- (1) išanalizuoti Vytauto Didžiojo universiteto Užsienio kalbų instituto studentų ($N = 58$) požiūrį į mediacijos kaip naujo metodo taikymą anglų kalbos paskaitose, siekiant pagerinti jų mediacijos ir SEL kompetencijas;
- (2) ištirti anglų kalbos besimokiusiųjų savęs vertinimo analizę, siekiant įvertinti pokytį mediacijos ir SEL kompetencijų tobulinimo kontekste po paskaitų, per kurias buvo taikomos mediacijos strategijos.

Tyrimas grindžiamas **kiekybinių ir kokybinių tyrimo** duomenų (mediacijos ir SEL kompetencijų savęs vertinimo), gautų naudojant nuomonių apklausą ir pusiau struktūruotus interviu su tyrimo dalyviais prieš ir po paskaitų, per kurias buvo taikomos mediacijos strategijos, analize. Tyrimo rezultatams gauti **taikyta metodika** – du mediacijos ir SEL kompetencijų įsivertinimo testai, paremti ataskaita apie save (angl. *self-reporting tests*). Autorė atsižvelgė į kartais išreiškiamą tyrimų, surinktų savistabos metodu, kritiką: esą tokie tyrimai reikalauja tiriamųjų savęs suvokimo, kad atsakymai būtų tikslūs. Dėl to tiriamieji buvo informuoti apie mediacijos ir SEL kompetencijas, jiems buvo paaiškintos sąvokos ir terminų sampratos. Be to, EI Lietuvoje tyrėjos Lekavičienė ir Antinienė (2015) teigia, kad savistabos metodu surinkti duomenys apie EI yra vertingi, nes yra neginčijamų mokslinių įrodymų, jog „taip surinkti duomenys turi neurobiologinius koreliatus“ (Lekavičienė ir Antinienė 2015, p. 25).

Tiriamųjų mediacijos kompetencijos matavimo instrumentas

buvo Likerto tipo klausimynas, parengtas remiantis mediacijos deskriptoriais BEKM (Council of Europe, 2020), kai respondentai turėjo įverti savo mediacijos kompetenciją komunikuodami anglų kalba skalėje nuo 1 iki 5 (1 reiškia „prastai“, 5 – „puikiai“):

1 lentelė.

Tiriamųjų mediacijos kompetencijos matavimo instrumentas

Mediacijos deskriptorius	1	2	3	4	5
Tarpininkavimas daugiakultūroje erdvėje:					
<i>Aš gebu:</i>					
• paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams;	1	2	3	4	5
• diskutuoti tema, kaip dalykai, kurie kitos sociokultūrinės aplinkos žmonėms gali atrodyti „keistoki“, kitiems žmonėms gali būti „normalūs“.	1	2	3	4	5
Bendravimo palengvinimas kebliose situacijose:					
<i>Aš gebu:</i>					
• paprašyti nesutariančių šalių paaiškinti savo požiūrį ir trumpai sureaguoti į jų paaiškinimus, jei tema yra žinoma ir pašnekovai kalba aiškiai;	1	2	3	4	5
• išsiaiškinti nesutariančių šalių galimus sprendimus, kad padėčiau joms susitarti, formuluodamas atvirus, neutralius klausimus, stengdamasis kuo mažiau sugėdinti ar įžeisti pašnekovus;	1	2	3	4	5
• padėti nesutariančioms šalims geriau suprasti viena kitą, aiškiau išsakant ir performuluojant savo ar jų pozicijas ir nustatant poreikių ir tikslų prioritetus;	1	2	3	4	5
• suformuluoti aiškią ir tikslią santrauką apie tai, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos iš šalių.	1	2	3	4	5

Tyrimui buvo pasirinktos dvi mediacijos veiklos, aprašytos BEKM (Council of Europe, 2020): **tarpininkavimas daugiakultūroje erdvėje** ir **bendravimo palengvinimas kebliose situacijose**. Veiklų deskriptoriai 1 lentelėje rodo, kad šios mediacijos kompetencijos papildo SEL kompetencijas ir jų neišmanoma pasiekti neugdant tam tikro socialinio emocinio intelekto. Lingvistiniu požiūriu visos veiklos kartu padeda besimokantiejiems tobulinti kalbinę kompetenciją, pavyzdžiui, gebėti angliškai papasakoti apie savo gimtąją kalbą ir pristatyti kultūrinius ypatumus, diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus, formuluoti klausimus, gebėti paprašyti pakartoti ar perfrazuoti, pateikti diskusijos santrauką ir pan. Tiriamieji klausimyną pildė du kartus. Pildydami pirmą kartą respondentai turėjo bendrųjų žinių apie mediacijos

kompetenciją, jiems buvo paaiškinta mediacijos termino samprata, tačiau mediacijos strategijos ir veiklos nebuvo praktiškai taikytos per anglų kalbos paskaitas. Antrą kartą užpildyti klausimyną tiriamųjų buvo paprašyta po anglų kalbos paskaitų, per kurias buvo taikytos tyrimo autorės pasirinktos mediacijos veiklos ir strategijos, suteikiančios galimybių tobulinti besimokančiųjų SEL kompetencijas daugiakultūroje klasėje:

2 lentelė.

Tyrime naudotos mediacijos rūšis ir veiklos

Mediacijos veiklos rūšis	Mediacijos veikla
Tarpininkavimas bendraujant	Bendravimo palengvinimas kebliose situacijose Tarpininkavimas daugiakultūroje erdvėje

Tiriamųjų SEL kompetencijos matavimo instrumentas buvo Likerto tipo klausimynas, parengtas remiantis McBrien, Wild ir Bachorowskio (2018) socialinių-emocinių kompetencijų (įsi)vertinimo skale (SEE) (McBrien ir kt., 2018). Respondentų paprašyta atsakyti į 3 lentelėje pateiktus klausimus ir pažymėti atsakymą, geriausiai apibūdinantį jiems būdingus bruožus.

3 lentelė.

Tiriamųjų SEL kompetencijos matavimo instrumentas

SEL deskriptorius	Niekada	Dažnai	Visada	Nežinau
Bendraudama(s) moku užmegzti akių kontaktą.	1	2	3	4
Lengvai bendrauju su įvairiais žmonėmis (vaikais, bendraamžiais, dėstytojais ir pan.).	1	2	3	4
Naudujuosi žmonių kūno kalba, kad žinočiau, kaip jiems atsakyti.	1	2	3	4
Socialinio bendravimo metu mano veido išraiškos yra puikiai suderintos.	1	2	3	4
Moku pasikalbėti su žmonėmis apie jautrias situacijas, nepriversdama(s) jų jaustis nepatogiai ar nepagarbiai.	1	2	3	4
Gebu išreikšti susierzinimą, neatstumdama(s) žmonių.	1	2	3	4
Bendraudama(s) su žmonėmis naudoju tinkamą prisilietimų kiekį ir rūšį.	1	2	3	4
Pokalbiuose mano rankų gestai padeda, o ne blaško dėmesį.	1	2	3	4

SEL deskriptorius	Niekada	Dažnai	Visada	Nežinau
Atsižvelgdama(s) į situaciją, galiu lengvai pasitelkti įvairius socialinius įgūdžius.	1	2	3	4
Kalbėdama(s) rodau savo emocijas.	1	2	3	4
Geraį skaitau žmonių veido išraiškas.	1	2	3	4
Žinau, ką reikia pasakyti ir padaryti, kai pažįstamas žmogus yra nusiminęs.	1	2	3	4
Naudojuosi savo balso savybėmis, kad daryčiau įtaką kitiems.	1	2	3	4
Gebu padaryti taip, kad nepatogūs socialiniai santykiai būtų patogesni.	1	2	3	4
Jei žmonės stebėtų mane grupėje, pasakytų, kad esu lengvai bedraujanti(s).	1	2	3	4
Natūraliai moku koordinuoti savo emocines reakcijas į kitų emocijas.	1	2	3	4
Bendraudama(s) su žmonėmis laikausi atsipalaidavusios, atviros kūno laikysenos.	1	2	3	4
Savo emocijoms perteikti naudoju balsą.	1	2	3	4
Tinkamai linkteliu galva, kad kiti žinotų, jog klausausi.	1	2	3	4
Žinau, kaip nuraminti „karštą“ pokalbį.	1	2	3	4
Moku pajuokauti tinkamu momentu, kad kiti žmonės jaustųsi gerai.	1	2	3	4

Čia svarbu paminėti SEL kompetencijų ar EI matavimo testų kūrimo metodologinius ypatumus bei sudėtingumą ištirti „ne tai, ką žmonės žino, bet kaip jie gali / geba pasielgti, ir galiausiai – kaip jie iš tikrųjų pasielgtų realybėje“ (Lekavičienė ir Antinienė 2015, p. 26). Dėl minėtos priežasties tyrimo autorė rinkosi SEL kompetencijos matavimo instrumentą, paremtą tyrėjų plačiai naudojama SEE skale (McBrien ir kt. 2018), ir pagal ją adaptavo klausimyną. Kita vertus, kalbų paskaitose mediacijos strategijos ir veiklos yra orientuotos į praktinį mediacijos metodo taikymą (pvz., per „vaidmenų žaidimų“); tai sukuria gan realias sąlygas tiriamiesiems pasitikrinti, kaip jie elgtųsi vienoje ar kitoje situacijoje. Į klausimyną buvo įtraukta 15 įgūdžių, būdingų socialinei emocinei jausenai ir elgsenai apibūdinti. Minėti įgūdžiai rodo žmogaus gebėjimą suprasti savo ir kitų emocijas, prisitaikyti prie pašnekovo, parodyti savo emocijas naudojantis balsu, akių išraiška, kūno kalba, laikantis tinkamo socialinio atstumo, mokėti neižeisti kito žmogaus, gebėti jį paguosti, pasiūlyti sprendimo būdą ir kita. Tiriamieji SEL klausimyną pildė du kartus. Pildydami

pirmą kartą respondentai turėjo bendrųjų žinių apie SEL kompetenciją, jiems buvo paaiškinta SEL termino samprata, tačiau mediacijos strategijos, orientuotos į SEL kompetencijų tobulinimą, nebuvo praktiškai taikytos per anglų kalbos paskaitas. Antrą kartą užpildyti klausimyną tiriamųjų buvo paprašyta po anglų kalbos paskaitų, per kurias buvo taikomos tyrimo autorės pasirinktos mediacijos veiklos ir strategijos, suteikiančios galimybių tobulinti besimokančiųjų SEL kompetencijas daugiakultūroje klasėje. Norint išsiaiškinti, kaip socialinės-emocinės kompetencijas gali paveikti komunikacija užsienio kalba, į klausimyną buvo įtrauktas papildomas klausimas: „Pasirinkite 5 SEL įgūdžių deskriptorius, kurie jums kelia daugiausia sunkumų kalbant angliškai.“

Siekiant įvykdyti tyrimo uždavinius, į anglų kalbos paskaitas buvo integruotos mediacijos veiklos ir strategijos. Keli šių veiklų pavyzdžiai ir jų koreliacijos su tobulinamomis mediacijos ir SEL kompetencijomis pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė.

Tyrimė taikytų mediacijos veiklų pavyzdžių sąsaja su mediacijos ir SEL kompetencijomis

Mediacijos veikla	Užduoties aprašymas ir anglų kalbos dalyko lygis	Tobulinamos mediacijos kompetencijos	Tobulinamos SEL kompetencijos
Tarpininkavimas daugiakultūroje erdvėje	MANO DAUGIAKALBIS PORTRETAS (B1) 1. Nupieškite savo portretą, nurodydami kalbas, kurios sudaro jūsų tapatybę (kurias mokate, suprantate ar norėtumėte išmokti) ir pristatykite jį partneriui(-ei). 2. Papasakokite angliškai apie savo gimtosios kalbos dialektus ir tarmes savo kolegai(-ei). Kodėl gimtoji kalba neatskiriama nuo žmogaus tapatybės? 3. Sudalyvaukite diskusijoje tema „Kas mano kultūroje gali atrodyti keista žmogui iš kitos kultūros?“ Tarpininkaukite situacijoje, kai žmogus buvo įžeistas ar paniekintas dėl tarpkultūrinių skirtumų.	• paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams; • diskutuoti tema, kaip dalykai, kurie kitos sociokultūrinės aplinkos žmonėms gali atrodyti „keistoki“, kitiems žmonėms gali būti „normalūs“.	• užmegzti akių kontaktą ir jį palaikyti bendraujant; • naudotis žmonių kūno kalba, kad žinotų, kaip jiems atsakyti; • socialiai bendraujant tinkamai naudoti savo veido išraiškas; • diskutuojant tinkamai naudoti rankų gestus; • kalbant rodyti savo emocijas; • bendraujant demonstruoti atsipalaidavusią, atvirą kūno laikyseną; • naudotis savo balso savybėmis ir daryti įtaką kitiems.

Mediacijos veikla	Užduoties aprašymas ir anglų kalbos dalyko lygis	Tobulinamos mediacijos kompetencijos	Tobulinamos SEL kompetencijos
	AKULTŪRACIJA UNIVERSITETE (C1/C2) 1. Aprašykite didžiausią iššūkį ar keblią situaciją ar nemaloniais emocijas, kurias patyrėte pirmosiomis dienomis universitete. Tai gali būti susiję su studentų ir dėstytojų ar kolegų santykiais, kalbos, bendravimo, psichologinėmis, aplinkos ar kitomis kliūtimis, kažkuo nauju, nežinomu ar nepatogiu, mokymo metodais, vertinimo formomis, kultūriniais ar akademiniiais skirtumais, namų ilgesiu, vienišumu, ktonišku, pykčiu, sumišimu ir pan. Aprašykite, kaip jautėtės ir kaip su tuo dorojotės; 2. Pasirinkite vieną savo kolegos(-ės) įrašą ir parašykite atsakymą. Ar dažnai pirmakursiai ar tarptautiniai studentai susiduria su tokia situacija universitete? Ar kada nors teko patirti panašių problemų? Ką patartumėte daryti tokioje situacijoje?; 3. Vaidmenų žaidimas pagal pasirinktą problemą (darbas trise, vienas yra mediatorius); 4. Grupinis projektas: sukurti 5 minučių trukmės vaizdo įrašą, skirtą tarptautiniams studentams, paremtą nagrinėtų problemų sprendimo būdais.		
Bendravimo palengvinimas kebliose situacijose	1 SITUACIJA* (B1) „Studento Vido namuose tėvai rengia iškilmą Naujųjų Metų sutikimą svečiams. Kai kuriuos jų Vidas pažįsta, kitus mato pirmą kartą. Vakarienes metu nuskamba garsiai sakoma mamos pastaba dėl netinkamų Vido manierų prie stalo. Pastabą išgirsta visi. Vidas sutrinka ir pasijunta pažemintas.“ Mediatorius turi palengvinti visų svečių bendravimą ir padėti Vidui.	• paprašyti nesutariančių šalių paaiškinti savo požiūrį ir sureaguoti į jų paaiškinimus; • išsiaiškinti nesutariančių šalių galimus sprendimus, kad padėtų joms susitarti, formuluodami atvirus, neutralius klausimus, stengdamiesi kuo mažiau sugėdinti ar įžeisti pašnekovus;	• pasikalbėti su žmonėmis apie jautrias situacijas, neprivertiant jų jaustis nepatogiai ar nepagarbiai; • išreikšti susierzinimą, neatstumiant žmonių; • atsižvelgiant į situaciją, pasitelkti įvairius socialinius įgūdžius; • pasakyti tinkamus žodžius nusiminusiam žmogui;

SOCIALINIŲ EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS TAIKANT MEDIACIJOS
STRATEGIJAS ANGLŲ KALBOS PAMOKOSE

Mediacijos veikla	Užduoties aprašymas ir anglų kalbos dalyko lygis	Tobulinamos mediacijos kompetencijos	Tobulinamos SEL kompetencijos
	2 SITUACIJA* (B1) „Lidijai paskambina draugė Ona, tiesiog puolusi į paniką, nes rytoj jos laukia svarbus pokalbis su įmonės, kurioje dirba, vadovu. Ona įsitikinusi, kad pokalbis bus griežtas, o ji pasirodys per kvaila ir bus perkelta į žemesnės pareigas.“ Mediatorius turi padėti Onai nusiraminti ir tinkamai pasirošti pokalbiui.	• padėti nesutariančioms šalims geriau suprasti viena kitą, aiškiau išsakant ir performuluojant savo ar jų pozicijas; • suformuluoti aiškia santrauką, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos šalies.	• nuraminti „karštą“ pokalbį; • pajuokauti tinkamu momentu, kad kiti žmonės jaustųsi gerai.

* Situacijos adaptuotos remiantis EI-DARL-V2 testo emocinių-socialinių ir tarpasmeninių situacijų pavyzdžiais (Lekavičienė ir Antinienė, 2015).

Svarbu paminėti, kad siekiant anglų kalbos dalyko rezultatų studentai buvo mokomi aktyvaus žodyno, reikalingo minėtose situacijose, posakių, vartojamų diskusijose, praktikavosi tinkamai pritarti ar paprieštarauti, paprašyti pakartoti ar perfrazuoti, klausimų darybos, apibūdinti savo emocijas, tarpininkavimo kalbos (Anglų kalba B1); akademinių skirtumų įvairiose kultūrose, aptarė strategijas, kaip doris su psichologiniais sunkumais studijuojant, nagrinėjo profesoriaus Ringso iš Anglijos Ruskino universiteto paskaitos įrašą ir mokymo medžiagą apie žemo ir aukšto konteksto kultūras, diskusijos santraukos pateikimo ar kūno kalbos įtaigos bendraujant ar darant pranešimą (Akademinė anglų kalba C1/C2).

Tyrimo dalyviai – 58-ni įvairių studijų kryptių VDU UKI studentai; iš jų 20 mokėsi bendrosios anglų kalbos B1 lygiu, 38 – akademinės anglų kalbos C1/C2 lygiu pagal BEKM. Galima teigti, kad tyrime dalyvavo daugiakultūrė klasė, nes tarp respondentų buvo indų, italų, kazachų, lietuvių, lenkų ir ispanų tautų atstovų. Visos tyrimo procedūros atitiko institucijos, kurioje buvo vykdomas tyrimas, etikos standartus, tiriamieji buvo informuoti apie tyrimo tikslą ir uždavinius bei buvo gautas jų sutikimas dalyvauti tyrime. Dalyviai buvo informuoti apie teisę bet kada pasitraukti iš tyrimo be jokių pasekmių, visi duomenys buvo nuasmeninti, siekiant užtikrinti konfidencialumą.

Tyrimo rezultatai: mediacijos kompetencijos

Mediacijos įgūdžių savęs vertinimo analizė (žr. 5.1 lentelę) atskleidė, kad respondentai gana gerai moka paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos

ypatumus kitos kultūros atstovams bei diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus per paskaitas net nepraktikavę mediacijos strategijų ir veiklų. Pagal penkių balų Likerto skalę (1 = blogai, 5 = puikiai), 67 % bendrosios anglų kalbos B1 lygio studentų savo įgūdžius angliškai paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams ir 49 % respondentų savo gebėjimą pagarbiai diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus įvertino 4. Akademinės anglų kalbos C1/C2 lygio studentų rezultatai dar geresni dėl gan aukštos anglų kalbos komunikacinės kompetencijos: 94 % tiriamųjų savo įgūdžius angliškai paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams ir 96 % respondentų savo gebėjimą pagarbiai diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus įvertino 5.

5.1 lentelė.

Mediacijos įgūdžių savęs vertinimo rezultatai prieš mediacijos strategijų taikymą

Tarpininkavimas daugiakultūrėje erdvėje	Anglų kalba B1 (tiriamųjų įsivertinimas – 4)	Akademinė anglų kalba C1/C2 (tiriamųjų įsivertinimas – 5)
Gebėjimas paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams	67 %	94 %
Gebėjimas pagarbiai diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus	49 %	96 %

Dėl bendravimo palengvinimo kebliose situacijose tyrimo dalyvių pasitikėjimas savo gebėjimais buvo mažesnis (žr. 5.2 lentelę): dauguma studentų pažymėjo gan prastus savo gebėjimus išsiaiškinti galimus sprendimus, kad padėtų nesutariančioms šalims susitarti, formuluoti atvirus, neutralius klausimus, kad kuo mažiau sugédintų ar įžeistų pašnekovus (86 % bendrosios anglų kalbos B1 lygio studentų savo gebėjimus pagal penkių balų Likerto skalę (1 = blogai, 5 = puikiai) įvertino 2; 64 % akademinės anglų kalbos C1/C2 lygio studentų – 3). Panašus ir pagalbos nesutariančioms šalims geriau suprasti viena kitą grįžtamumo rodiklis: 78 % bendrosios anglų kalbos B1 lygio studentų savo gebėjimus įvertino 2 ir 59 % akademinės anglų kalbos C1/C2 lygio studentų – 3. Įsivertinant trečiąjį mediacijos gebėjimą

suformuluoti aiškiai ir tiksliai santrauką apie tai, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos šalies, respondentų nuomonės išsiskyrė pagal anglų kalbos dalykų lygius: net 91 % bendrosios anglų kalbos B1 lygio studentų gebėjimą įsivertino 2; tik 13 % akademinės anglų kalbos C1/C2 lygio studentų manė, kad šį gebėjimą reikėtų tobulinti, ir įvertino 3. Turint omenyje tiriamųjų anglų kalbos komunikacinės kompetencijos skirtumus, šį rezultatą gana lengva paaiškinti, be to, santraukos formulavimas yra svarbi bendrosios anglų kalbos B2 lygio mokymo programos tema.

5.2 lentelė.

Mediacijos įgūdžių savęs vertinimo rezultatai prieš mediacijos strategijų taikymą

Bendravimo palengvinimas kebliose situacijose	Anglų kalba B1 (tiriamųjų įsivertinimas – 2)	Akademinė anglų kalba C1/C2 (tiriamųjų įsivertinimas – 3)
Gebėjimas paprašyti nesutariančių šalių paaiškinti savo požiūrį ir trumpai sureaguoti į jų paaiškinimus, jei tema yra žinoma ir pašnekovai kalba aiškiai	86 %	64 %
Gebėjimas išsiaiškinti nesutariančių šalių galimus sprendimus ir padėti joms susitarti, formuluojant atvirus, neutralius klausimus, stengiantis kuo mažiau sugėdinti ar įžeisti pašnekovus	78 %	59 %
Gebėjimas suformuluoti aiškiai ir tiksliai santrauką apie tai, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos šalies	91 %	13 %

Užpildyti klausimyną antrą kartą tiriamieji buvo paprašyti po anglų kalbos paskaitų, per kurias buvo taikomos tyrimo autorės aprašytos mediacijos veiklos ir strategijos. 6.1 lentelėje pateikti rodikliai atskleidžia, kad ypač pagerėjo anglų kalbos B1 lygio studentų įsivertinimas: gebėjimą paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams 92 % respondentų įsivertino 5 (anksčiau 67 % įsivertino 4), gebėjimą pagarbiai diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus 87 % įsivertino 5 (anksčiau

49 % įsivertino 4). Svarbu pažymėti, kad per paskaitas studentai atrado naują tarpininkavimo daugiakultūroje erdvėje temą, todėl jiems iš pradžių trūko reikiamų anglišių žodžių ar net žinių apie savo gimtosios kalbos tarmes. Tačiau beveik vieningai sutarė, kad norint būti įdomiems kitos kultūros atstovams yra labai svarbu gebėti perteikti savo nacionalinį identitetą ta kalba, kurios mokomasi. Per pirmąją apklausą akademinės anglų kalbos C1/C2 lygio studentai šiuos gebėjimus buvo įsivertinę beveik puikiai, tad jų atsakymai panašūs, nors rodikliai šiek tiek padidėjo: gebėjimą paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams 97 % respondentų įsivertino 5 (anksčiau – 94 %), gebėjimą pagarbiai diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus 98 % įsivertino 5 (anksčiau – 96 %).

6.1 lentelė.

Mediacijos įgūdžių savęs vertinimo rezultatai po mediacijos strategijų taikymo

Tarpininkavimas daugiakultūroje erdvėje	Anglų kalba B1 (tiriamųjų įsivertinimas – 5)	Akademinė anglų kalba C1/C2 (tiriamųjų įsivertinimas – 5)
Gebėjimas paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams	92 %	97 %
Gebėjimas pagarbiai diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus	87 %	98 %

Remiantis tyrimo rezultatais galima teigti, kad tarpininkavimo daugiakultūroje erdvėje gebėjimo tobulinimas ypač naudingas B1 lygio studentams. Jie išmoko naujų naudingų žodžių, susijusių su šia tema, taip pat ugdė tolerantišką požiūrį į kitoniškumą įvairiose kultūrose. Regis, akademinės anglų kalbos C1/C2 lygio studentai lingvistinė kompetencija yra labiau pažengę, tačiau jų požiūris į tarpkultūrinius skirtumus nebūtinai tapo tolerantiškesnis, todėl ši mediacijos veikla tinkama ir aukštesniame lygmenyje. Tačiau verta pagalvoti apie sudėtingesnes aukštesnio lygmens užduotis, kad studentai galėtų išreikšti savo kūrybiškumą, pasidalyti patirtimi, išreikšti empatiją ir pan. (žr. 4 lentelėje užduoties pavyzdį AKULTŪRACIJA UNIVERSITETE (C1/C2)).

6.2 lentelė.

Mediacijos įgūdžių savęs vertinimo rezultatai po mediacijos strategijų taikymo

Bendravimo palengvinimas keблиose situacijose	Anglų kalba B1 (tiriamųjų įsivertinimas –4)	Akademinei anglų kalba C1/C2 (tiriamųjų įsivertinimas – 5)
Gebėjimas paprašyti nesutariančių šalių paaiškinti savo požiūrį ir trumpai sureaguoti į jų paaiškinimus, jei tema yra žinoma ir pašnekovai kalba aiškiai	63 %	71 %
Gebėjimas išsiaiškinti nesutariančių šalių galimus sprendimus ir padėti joms susitarti, formuluojant atvirus, neutralius klausimus, stengiantis kuo mažiau sugėdinti ar įžeisti pašnekovus	44 %	82 %
Gebėjimas suformuluoti aiškiai ir tiksliai santrauką apie tai, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos iš šalių	39 %	93 %

6.2 lentelėje pateikti rodikliai pažymi mediacijos įgūdžių savęs vertinimo rezultatus pritaikius mediacijos strategijas. Dėl palyginimo lentelėje pateiktas didžiausias procentas teigiamo pokyčio. Jau buvo minėta, kad Anglų kalbos B1 lygio studentai gana prastai įsivertino bendravimo palengvinimo keблиose situacijose kompetenciją prieš praktikuodamiesi mediacijos strategijas. Džiugu pažymėti, kad po mediacijos strategijų taikymo per anglų kalbos paskaitas rezultatai pagerėjo: net 63 % respondentų gebėjimą paprašyti nesutariančių šalių paaiškinti savo požiūrį ir trumpai sureaguoti į jų paaiškinimus įsivertino 4 (anksčiau 86 % buvo įsivertinę 2); gebėjimą išsiaiškinti nesutariančių šalių galimus sprendimus ir padėti joms susitarti, stengiantis kuo mažiau sugėdinti ar įžeisti pašnekovus, 44 % tiriamųjų įsivertino 4 (anksčiau 78 % buvo įsivertinę 2); gebėjimą suformuluoti aiškiai ir tiksliai santrauką apie tai, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos šalies, 39 % įsivertino 4 (anksčiau net 91 % buvo įsivertinę 2). Svarbu priminti, kad prieš mediacijos strategijų taikymą akademinei anglų kalbos C1/C2 lygio studentai buvo gana aukštai įsivertinę savo tarpininkavimo daugiakultūroje erdvėje kompetenciją, tačiau daug prasčiau vertino bendravimo palengvinimo keблиose situacijose kompetenciją. Tyrimo rezultatai rodo, kad pastaroji

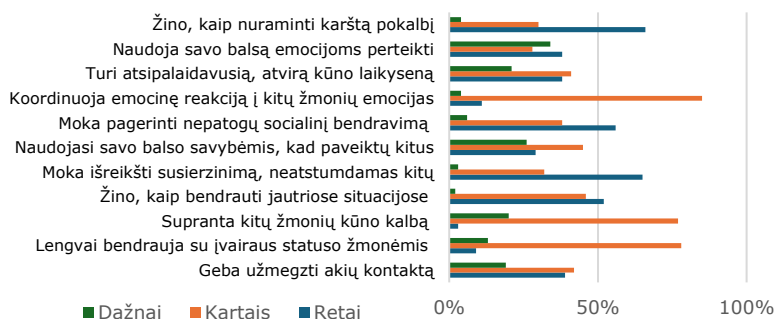
kompetencija po mediacijos veiklų ir strategijų taikymo per paskaitas patobulėjo: net 71 % respondentų gebėjimą paprašyti nesutariančių šalių paaiškinti savo požiūrį ir trumpai sureaguoti į jų paaiškinimus įsivertino 5 (anksčiau 64 % buvo įsivertinę 3); gebėjimą išsiaiškinti nesutariančių šalių galimus sprendimus ir padėti joms susitarti, stengiantis kuo mažiau sugėdinti ar įžeisti pašnekovus 82 % tiriamųjų įsivertino 5 (anksčiau 59 % buvo įsivertinę 3); gebėjimą suformuluoti aiškią ir tikslią santrauką, dėl ko susitarta ir ko tikimasi iš kiekvienos šalies, net 93 % įsivertino 5 (anksčiau 13 % buvo įsivertinę 3). Verta paminėti studentų reakcijas iš trumpų refleksijų po mediacijos veiklų taikymo: dauguma jų teigė, kad pagrindinė per mediacijos veiklas jiems iškilusi problema buvo ne lingvistinė (t. y. jiems pakako žodyno ar gramatinių struktūrų žinių), o mentalinė. Tradicinis mokymasis praeityje daugiausia buvo orientuotas į save, tačiau per minėtas veiklas dažnai reikėjo atsižvelgti į kito asmens jauseną, poreikius ar išsakytą nuomonę. Studentams tai buvo nauja patirtis, todėl ne tokia lengva, tačiau, anot jų, labai naudinga ir reikalinga.

Tyrimo rezultatai: socialinės emocinės kompetencijos

Tyrimo dalyviai, naudodęsi socioemocinės kompetencijos (SEE) (įsi)vertinimo skale (McBrien ir kt., 2018) bei vertinę savo gebėjimus prieš ir po mediacijos strategijų taikymą, atskleidė reikšmingus skirtumus:

1 paveikslas.

SEL įgūdžių savęs vertinimo rezultatai prieš mediacijos strategijų taikymą

1 pav. vaizduojami tiriamųjų SEL įgūdžių savęs vertinimo rezultatai prieš mediacijos strategijų taikymą. Duomenys nėra išskirti pagal atskirus anglų kalbos dalykų lygius, kadangi respondentai turėjo įsivertinti nelingvistines kompetencijas. Rezultatai rodo, kad dauguma respondentų retai geba nuraminti „karšto“ pokalbio dalyvius (66 %), išreikšti susierzinimą neatstūmę kitų (65 %), pagerinti nepatogų socialinį bendravimą (56 %), žino, kaip bendrauti jautriose situacijose (52 %) ar net užmegzti akių kontaktą (39 %). Geriausiai („dažnai“) tiriamieji įsivertino gebėjimą balsu perteikti emocijas (34 %) ir savo balso savybių naudojimą paveikti kitus asmenis (26 %). Svarbu priminti, kad klausimyną pildydami pirmą kartą respondentai turėjo bendrųjų žinių apie SEL kompetenciją, jiems buvo paaiškinta SEL termino samprata, tačiau mediacijos strategijos, orientuotos į SEL kompetencijų tobulinimą, nebuvo praktiškai taikytos per anglų kalbos paskaitas.

7 lentelė.

SEL įgūdžių savęs vertinimo rezultatai po mediacijos strategijų taikymo

SEL deskriptorius	Pastebimas pagerėjimas	Žymus pagerėjimas
Akių kontakto užmezgimas ir palaikymas bendraujant	52 %	17 %
Geresnis bendravimas jautriose situacijose	68 %	11%
Susierzinimo išreiškimas neatstumiant žmonių	27 %	33 %
Lengvesnis nepatogus socialinis bendravimas	44 %	29 %
Atsipalaidavusi, atvira kūno laikysena bendraujant su žmonėmis	17 %	12 %
Balso naudojimas emocijoms perteikti	19 %	12 %
Gebėjimas nuraminti „karštą“ pokalbį	63 %	8 %

Iš 11 SEL deskriptorių buvo atrinkti 7, pavaizduoti 7 lentelėje. Tyrimo duomenimis, respondentai geriausiai įsivertino patobulėjusį bendravimą jautriose situacijose (79 % pastebimo ir žymaus pagerėjimo), gebėjimą lengviau bendrauti nepatogiose socialinėse situacijose (73 % pastebimo ir žymaus pagerėjimo), gebėjimą nuraminti „karštą“ pokalbį (71 % pastebimo ir žymaus pagerėjimo) bei akių kontakto užmezgimo ir palaikymo bendraujant

(69 % pastebimo ir žymaus pagerėjimo). Anot tiriamųjų, mažiausiai patobulėjo jų gebėjimas demonstruoti atsipalaidavusią, atvirą kūno laikyseną bendraujant su žmonėmis (29 % pastebimo ir žymaus pagerėjimo) ir emocijų perteikimas balsu (31 % pastebimo ir žymaus pagerėjimo). Pastaruosius tyrimo rezultatus būtų galima paaiškinti tuo, kad kūno kalbos lavinimas yra tęstinis ir ilgalaikis procesas, reikalaujantis pastovaus tobulinimosi, o įsisenėjusius įpročius rodyti susikausčiusią ir uždara kūno laikyseną gana sudėtinga pakeisti. Kadangi studentai buvo geriausiai įsivertinę gebėjimą balsu perteikti emocijas (34 %), logiška, kad nepažymėjo žymiai pagerėjusios šios kompetencijos.

Būtina pabrėžti, kad studentai ne tik praktiškai taikė mediacijos strategijas ir veiklas vaidmenų žaidimų ar kita užduočių forma, bet ir gavo teorinių žinių apie socialinės emocinės kompetencijos svarbą, jos naudą bei susipažino su trumpa naujausių tyrimų apie EI ir SEL santrauka. Tyrimo autorės tikslas buvo ne tik patikrinti studentų SEL kompetencijas ar jas praktiškai taikyti, bet ir edukuoti respondentus, kad jie matytų prasmę ir realią naudą tobulinti SEL kompetencijas. Deja, šiai edukacijai skirta mažai laiko, kad nebūtų nutolta nuo anglų kalbos dalyko programos.

Siekiant išsiaiškinti, kokią poveikį socialinėms emocinėms kompetencijoms daro komunikacija užsienio kalba, į klausimyną buvo įtrauktas papildomas klausimas: tiriamųjų paprašyta pasirinkti 5 SEL įgūdžių deskriptorius, kurie jiems kelia daugiausia sunkumų kalbant angliškai.

2 paveikslas.

SEL kompetencijos, kurios kelia daugiausia sunkumų kalbant angliškai

Kaip rodo 2 pav., tiriamieji mano, kad jiems tampa sunkiau bendrauti kalbant ne gimtąja kalba (36 %), sudėtingiau pajuokauti tinkamu momentu (23 %), demonstruoti atsipalaidavusią ir atvirą kūno laikyseną (21 %), tinkamą veido išraišką (12 %) ir rankų gestus (8 %). Įdomu, kad kai kurie gebėjimai konkrečiai susiję su kalbine kompetencija (pvz., kalbėjimas ar pajuokavimas), kiti yra nelingvistiniai (pvz., kūno kalba, veido išraiška ar rankų gestai). Refleksijos metu studentai pastebėjo, kad šiuos nelingvistinius gebėjimus gali paveikti bendra psichologinė-emocinė žmogaus būseną: ar kalbėdamas užsienio kalba jis yra įsitempęs, ar atsipalaidavęs. Todėl labai svarbu kalbų besimokančiuosius mokyti atsipalaidavimo ar streso mažinimo technikų, kurios galėtų pagelbėti dalyvaujant diskusijose ar pristatant pranešimą auditorijai.

Atlikę SEL įgūdžių savęs vertinimą po mediacijos strategijų taikymo, tyrimo dalyviai beveik vieningai pripažino, kad mediacijos metodas praturtina anglų kalbos mokymą(si) metodologiškai ir turinio prasme, nes atliekamos netradicinės užduotys ir lavinamos kompetencijos, reikalingos realiame gyvenime. Anot tiriamųjų, jie labiau domėjosi mokymo procesu, matė daugiau prasmės dalyvauti atliekant užduotis, jautėsi geriau psichologiškai, nes buvo kuriamas pozityvus mikroklimatas ir vertinama jų nuomonė. Į klausimą, ar nenukentėjo lingvistiniai mokymosi rezultatai dėl kitokio užduočių pateikimo būdo, dauguma atsakė, kad toks praktinis saugiai emociškai organizuojamas mokymas(is), kai dažnai reikėdavo kokią nors dalyko temą paaiškinti kitiems, kaip tik padėjo geriau suvokti gramatines temas ar įsiminti žodyną, nes jis buvo aktyviai naudojamas.

Išvados ir rekomendacijos

Tyrimas atskleidė, kad tiriamųjų mediacijos kompetencija, susijusi su tarpininkavimu daugiakultūroje erdvėje, yra palyginti aukšta (ypač pasiekusių aukštesnį anglų kalbos lygį), todėl respondentai gana gerai moka angliškai paaiškinti savo kultūros ir gimtosios kalbos ypatumus kitos kultūros atstovams bei diskutuoti apie tarpkultūrinius skirtumus net nepraktikavę mediacijos strategijų per paskaitas. Svarbu pažymėti, jog respondentai beveik vieningai sutarė: norint būti įdomiems kitos kultūros atstovams, labai svarbu gebėti

perteikti savo nacionalinį identitetą kalba, kurios mokomasi. Taigi šiomis mediacijos strategijomis praturtintos anglų kalbos paskaitos gali ne tik patobulinti besimokančiųjų tarpininkavimo daugiakultūroje erdvėje kompetenciją, bet ir ugdyti jų sąmoningumą, toleranciją kitoniškumui bei nacionalinių vertybių (savo kalbos ir kultūros) puoselėjimą. Taip plėtojama darnioji daugiakalbystė, skatinant skirtingų kalbų vartojimą, vartojant besimokančiųjų gimtąsias kalbas kaip mokymo(si) šaltinį ir plėtojant transkalbystės kompetenciją mediacijos veiklų metu. Mediatorius tampa tarpininku tarp skirtingų kalbų ir registrų vartotojų bei lavina savo gebėjimą paaiškinti kultūrines bei kalbines subtilybes. Studentams, įgijusiems aukštesnę anglų kalbos kompetenciją, rekomenduojama skirti aukštesnio lygmens užduotis, kad galėtų išreikšti kūrybiškumą, empatiją, pasidalyti patirtimi ir taip tobulinti SEL kompetenciją.

Bendravimo palengvinimo kebliose situacijose sritis atskleidė mažesnę tyrimo dalyvių pasitikėjimą savo gebėjimais, tačiau šią mediacijos kompetenciją, anot tiriamųjų, gerokai patobulino paskaitos, kuriose buvo taikomos mediacijos strategijos. Svarbu pabrėžti respondentų išskirtą pagrindinę problemą, iškilusią šių mediacijos veiklų metu: ji buvo ne lingvistinė (žodyno ar gramatinių struktūrų žinių jiems dažniausiai pakako), o mentalinė. Tradicinis mokymasis praeityje daugiausia buvo orientuotas į save, o per minėtas veiklas reikėjo atsižvelgti į kito asmens jauseną, poreikius ar išsakytą nuomonę – būtent tai yra vienas svarbių SEL kompetencijos principų.

Atlikę SEL įgūdžių savęs vertinimą po mediacijos strategijų taikymo, tyrimo dalyviai beveik vieningai pripažino, kad mediacijos metodas praturtina anglų kalbos mokymą(si) metodologiškai ir turinio prasme, nes atliekamos netradicinės užduotys ir lavinamos kompetencijos, reikalingos realiame gyvenime. Tiriamųjų teigimu, mokymo procesas domino labiau, dalyvauti atliekant užduotis rodėsi prasmingiau, psichologiškai jautėsi geriau, nes buvo kuriamas pozityvus mikroklimatas ir vertinama jų nuomonė. Be to, socialinėms emocinėms kompetencijoms gali daryti įtaką komunikacija ne gimtąja kalba, todėl rekomenduojama kalbų besimokančiuosius mokyti atsipalaidavimo ar streso mažinimo technikų, kurios padėtų jiems dalyvaujant įvairiose komunikacinėse veiklose ir nesumenkintų turimų SEL kompetencijų.

Atsižvelgdami į socialinio emocinio ugdymo vertę ir naudą, kalbų mokytojai galėtų padėti besimokantiejiems ugdyti emocinį intelektą. Tai sustiprintų besimokančiųjų savivertę ir pagerintų akademinius rezultatus. Kadangi bendrosios SEL programos nėra sukurtos atsižvelgiant į anglų kalbos besimokančiųjų poreikius, anglų kalbos mokytojams reikia adaptuotos medžiagos ir priemonių, kad galėtų įgyvendinti SEL kompetencijos ugdymą. Mediacijos veiklos ir strategijos kaip naudingas įrankis galėtų pasitarnauti tobulinant SEL kompetenciją, tačiau būtų tikslinga įtraukti mediaciją į kalbų mokymo programą kaip penktą lingvistinę kompetenciją. BEKM tai pasiūlė jau 2020 m. (BEKM, 2020) ir kai kurios šalys (pvz., Ispanija) jau sėkmingai įgyvendino savo kalbų politikoje (Moya ir Jurado, 2025).

Tyrimo ribojimais galima laikyti mažą imtį ir tikėtinais neįvykių poveikį akademinėi bendruomenei, jeigu socialinio emocinio ugdymo kultūra nėra bendra visos mokymo institucijos politika. Metodologine prasme panašioms tyrimams ateityje būtų galima taikyti sudėtingesnę metodiką ir tyrimo instrumentus (pvz., EI-DARL situacijų subtestus); tai leistų tiksliau nustatyti patobulintas SEL kompetencijas.

Inovatyvių kalbų mokymo metodikų ir mokinių kalbinių pasiekimų tyrimų daugėja, tačiau vis dar trūksta empirinių tyrimų, kuriuose būtų nagrinėjama su kalbų mokymusi susijusi pridėtinė nauda ir jos ryšys su besimokančiųjų savivertės didinimu, socialine ir emocine gerove bei geresnėmis karjeros galimybėmis. SEL tematika pasižymi mokslinių tyrimų ir sėkmės atvejų studijų gausa, bet reta tyrimų apie tai, kaip SEL kompetencijos galėtų būti ugdomos mokant(is) kalbų, kaip turėtų būti adaptuota kalbų mokymo programa ir mokomoji medžiaga, kokie mokymo įrankiai galėtų būti naudojami ugdymo procese, kaip galėtų (ir ar turėtų) būti vertinamos SEL kompetencijos, patobulėjusios per kalbų pamokas. Šis tyrimas teorine prasme prisideda prie socialinio emocinio ugdymo sampratos, vertės ir naudos viešinimo bei išryškina probleminius klausimus, kuriuos įžvelgti leido tyrimo eiga ir rezultatai. Praktinė šio tyrimo reikšmė sietina su naujos metodikos (mediacijos strategijų) taikymu, siekiant ugdyti kalbų besimokančiųjų socialines emocines kompetencijas. Apibendrinant galima teigti, kad tyrimas prisideda prie daugiafunkcio, daugiakultūrio ir daugiakalbio kalbų mokymo modelio kūrimo Lietuvoje.

Literatūros sąrašas

- Billy, R. J. F. ir kt. (2021). Why Not Social and Emotional Learning? In *English Language Teaching*, 14, pp. 9–15.
- CASEL (2025). What Is the CASEL Framework? <https://casel.org/fundamentals-of-sel/what-is-the-casel-framework/>
- Cervera Moya, J. ir Valeiras Jurado, J. (2025). Multimodality and Mediation in the Policies Regulating the Official Schools of Languages: The Case of the Valencian Community. *Sustainable Multilingualism*, 26, 1–40. <https://doi.org/10.2478/sm-2025-0001>
- Cipriano, C. (2025). The State of Evidence for Social and Emotional Learning: A Contemporary Meta-Analysis of Universal School-Based SEL Interventions. *Child Development*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37448158/>
- Council of Europe (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on Key Competences for Lifelong Learning. 2018/C 189/01-13. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)
- Council of Europe (2020). CEFR for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
- Council of Europe. (2022). Language Education Policy. <https://www.coe.int/en/web/language-policy/language-policies>
- Durlak, J. A. ir kt. (2024). *Handbook of Social and Emotional Learning*. Second Edition. Guilford Press.
- Ford, H. ir & Crowther, S. (2005). *My Life and Work*. Doubleday, Page & Company. <https://www.gutenberg.org/ebooks/7213>
- Hunter, D. ir kt. (2019). *Action-Oriented Approach Handbook*. CASTL/ACPLS. <https://www.caslt.org/wp-content/uploads/2021/12/sample-aoa-handbook-en.pdf>
- Greenberg, M. T. (2023). Evidence for Social and Emotional Learning in Schools. *Learning Policy Institute*. <https://doi.org/10.54300/928.269>

- Jewitt, C. (2008). Multimodality and Literacy in School Classrooms. *Review of Research in Education*, 32(1), 241–267.
- Jurkevičius, S. (2025). Licėjaus direktorius apie vibe'o ir feelingo kultūrą mokyklose: mokymasis tapo šalutine veikla. Tinklaidė „33 minutės su Artūru Anužiu“. https://www.youtube.com/watch?v=s_ncuxGDJVU&ab_channel=TV3Televizija
- Kossakowska-Pisarek, S. ir kt. (2022). Mediation: Teachers' Attitudes and Perceptions of Needs at European Universities in the Context of EU Policy. *Sustainable Multilingualism*, 20, 129–153. <https://doi.org/10.2478/sm-2022-0006>
- Labokas, J. (2023). (Ne)susvetimėjimas Lietuvos mokyklose: keturių abiturientų atvejų analizė. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 51, 199–214.
- Lauciuvienė, A. (2025). Inovacija Lietuvoje: „Vilnius Coding School“ pirmieji derina IT ir technologijų mokymus su emocine gerove. https://www.15min.lt/verslas/naujiena/mokslas-it/inovacija-lietuvoje-vilnius-coding-school-pirmieji-derina-it-ir-technologiju-mokymus-su-emocine-gerove-1290-2483546?utm_medium=copied
- Lekavičienė, R. ir Antinienė, D. (2015). *Emocinis intelektas: Lietuvos jaunimo tyrimas*. Technologija.
- Little, D. ir Kirwan, D. (2019). *Engaging with Linguistic Diversity. A Study of Educational Inclusion in an Irish Primary School*. Bloomsbury Publishing.
- McBrien, A. ir kt. (2018). Social Emotional Expertise (SEE) Scale: Development and Initial Validation. *Assessment*, 27(8), 1718–1730.
- Morozova, A. L. ir kt. (2021). Language Mediation Development in Teaching a Foreign Language. *European Journal of Contemporary Education*, 10(3), 684–696.
- North, B. ir Piccardo, E. (2016). *Developing Illustrative Descriptors of Aspects of Mediation for the CEFR*. Education Policy Division, Council of Europe.
- North, B. ir Piccardo, E. (2017). Mediation and the Social and Linguistic Integration of Migrants: Updating the CEFR Descriptors. In *The Linguistic Integration of Adult Migrants* (pp. 83–90). De Gruyter Mouton.

- Pundziuvienė, D. (2023). The Value of Non-Linguistic Competences: Learning English for Better Emotional and Social Wellbeing. *Public Security of Public Order*, 64–76.
- Pundziuvienė, D. ir kt. (2023). The Role of Linguistic and Cultural Mediation in Learning the Host Country's Language. *Sustainable Multilingualism*, 23, 121–142.
- Sayer, P. ir Ban, R. (2013). What Students Learn besides Language: The Non-Linguistic Benefits of Studying English as a Foreign Language in Primary School. *Research on the PNIEB*, 37(3). https://www.mextesol.net/journal/index.php?page=journal&id_article=482
- Timothy, P. ir kiti. (2024). Fortifying the SEL Field: Critical Questions for the Road Ahead. In *Handbook of Social and Emotional Learning*, Second Edition.
- Wallin, J. (2019). Non-Linguistic Benefits of Learning a Second Language: Recent Research and Implications for Educators and Governments. *Research Gate GmbH*. https://www.researchgate.net/publication/336890892_Non-Linguistic_Benefits_of_Learning_a_Second_Language_Recent_Research_and_Implications_for_Educators_and_Governments
- Žindžiuvienė, I. E. (2023). Mediation as a Skill in Foreign Language Classes in Secondary Education. In *Society. Integration. Education*, 1, 633–643.

Daiva Pundziuvienė

Vytautas Magnus University, Lithuania

d.pundziuviene@vdu.lt

MEDIATION STRATEGIES IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM TO BUILD STUDENTS' SOCIO-EMOTIONAL COMPETENCES

Abstract. In recent global practice, innovations in language teaching / learning go hand in hand not only with the use of Artificial Intelligence (AI), but also with the development of Emotional Intelligence (EI), with an emphasis on the integration of Social Emotional Learning (SEL) into the language teaching/learning process, and a shift from a four-skill model of language skills (listening, reading, speaking, and writing) to a four-communication mode model (reception, production, interaction, and mediation) (Council of Europe, 2020). SEL encompasses five broad and interconnected domains of competences: self-knowledge, self-management, social awareness, relationship skills and responsible decision-making, which can be learned in a variety of subject areas, with students of different ages and in different cultural contexts (Durlak et al., 2024). Various methodologies can be used for developing SEL competences, for example the innovative and increasingly popular teaching method – mediation, which the CEFR defines as the ability to help people understand each other, a complex text, an idea, or a cultural aspect when they cannot communicate or understand for various reasons. In order to investigate how mediation strategies in the English language classes can facilitate socially and emotionally enhanced language learning, the present research focuses primarily on the concept of SEL and the analysis of previous research on the enhancement of SEL competences in the educational settings, presenting a large-scale study of emotional intelligence among the Lithuanian youth. The introductory part also introduces the concept of mediation, the main mediation activities and strategies, and their potential application in language teaching / learning. In order to analyse the attitudes of students (N = 58) of Vytautas Magnus University Institute of Foreign Languages (VMU UKI) towards the use of mediation as a new method in the English language classroom and to improve their mediation and SEL competences, a study was conducted. The sample consisted of 58 students, 20 of whom were studying General English at B1 level and 38 of whom were studying Academic English at C1/C2 level according to CEFR. This study also presents a self-assessment analysis of the English language learners to assess their improvement in mediation and SEL competences. A quantitative research methodology and short semi-structured interviews were conducted to explore the needs, experiences and improved competences of the research participants. The results showed a positive correlation between the use of mediation strategies in the English language classes and the learners' improved mediation and SEL competences. Based on the insights gained from the study, the paper provides practical recommendations for the use of mediation strategies in the English language classes and the development of learners' socio-emotional competences.

Keywords: Emotional Intelligence (EI); mediation activities in the English language classroom; 'soft' skills; socio-emotional learning (SEL).